

DOĞU BATI

DÜŞÜNCE DERĐİSİ | YIL: 22 | SAYI: 90 | AĞUSTOS, EYLÜL, EKİM 2019 | ISSN: 1303-7242

BALKANLAR - II

DOĞUBATI

DOĞUBATI

ÜÇ AYLIK DÜŞÜNCE DERGİSİ

Yaygın süreli hakemli yayın.

ISSN:1303-7242

Sayı: 90

Doğu Batı Yayınları

adına sahibi

ve

Genel Yayın Yönetmeni: Taşkın Takış

Sayı Editörü: Ahmet Özcan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bilal Akın

Dış İlişkiler Sorumlusu: Harun Ak

Ankara Temsilcisi: Fatih Yavuz Bakır

Onur Kurucuları: Halil İnalçık, Şerif Mardin

Yayın Kurulu

Oğuz Adanır, Ali Akay, Simten Coşar, Özcan Doğan, Kurtuluş Kayalı,
Ahmet Özcan, Armağan Öztürk, Özgür Taburoğlu, Ali Utku, Aytaç Yıldız

Doğu Batı, yılda dört sayı olmak üzere Kasım, Şubat, Mayıs ve Ağustos aylarında yayımlanır.

Doğu Batı ve yazarın ismi kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Dergiye gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmaması yayın kurulunun kararına bağlıdır.

Reklam kabul edilmez.

Doğu Batı Yayınları

Yönetim Yeri

Kültür Mah. Becerikli Sok.

20/5 Kızılay/Ankara

Tel: 0 (312) 425 68 64 / 425 68 65

İstanbul Şube

Narlıbahçe Sokağı, Özhekim Han,

No: 1/8 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: 0 (212) 243 47 11

e-mail: dogubati@dogubati.com

www.dogubati.com

Kapak Tasarımı

Harun Ak

Baskı:

Tarcan Matbaacılık

1. Basım: 2000 adet

30 Aralık 2019

Sertifika No: 15036

Ön ve Arka Kapak Resmi: *Ağlayan Çayır*, Theo Angelopoulos, 2004.

DIONISIOS SOLOMOS VE YUNAN ULUSAL MARŞI

Meryem Batan [Maria Vasilikiotou]*
& Levent Kayapınar**

Bu çalışmanın amacı Yunan Ulusal Marşı'nın yazarı olan Dionisios Solomos'un hayat hikâyesini, şiirini oluştururken etkilendiği edebiyat akımlarını, oluşturduğu "Yedi Ada edebiyat ekolünü", Yunan Ulusal Marşı'nın içeriğini ve bu marşta Türklerle ilgili anlatımları okuyucunun dikkatine sunmaktır.

DIONISIOS SOLOMOS'UN HAYATI (ZAKINTOS 1798 - KORFU 1857)

Yunan milli marşının yazarı Dionisios Solomos, 1798 yılında Zakintos/Zante adasında¹ doğdu ve 1857 senesinde vefat etti. Yunan edebiyatında derin izler bırakan Yedi Ada (İyon adaları) edebiyat ekolünün en önemli temsilcisiydi. Araştırmacı Veloudi'ye göre Yedi Ada romantizm akımının kullandığı halk dili (*dimotiki*) ile yazı dili olarak katherinevusa'yı (Antik Yunancayı taklit etmeye çalışan dil) kullanan rakibi Atina ekolünün ro-

* Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi.

** Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı.

¹ Σολωμός Διονύσιος, *Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια* [Dionisios Solomos, *Ekpedeftiki Elliniki Egiklopedia*,] 9. Cilt, Ekdotiki Atinon Yayınevi, Atina 1985, s. 315.

mantizminden farklı Yunanistan'da kendine özgün bir romantik akım olarak temayüz etti. Bununla birlikte ne Yedi Ada ne de Atina Ekolü Avrupa Romantizmi kadar özümseyip benimsenmemiştir.²

Babası Girit kökenli kont (*konte*) Nikolaos ve annesi çok genç bir hizmetçi olan Angeliki Nikli idi. Dionisios, Kont Nikolaos Solomos ve Angeliki Nikli'nin iki çocuğundan ilkiydi. Salamone - Salamon - Salomone adı, Venedik idaresinin ilk yüzyılından itibaren Girit ve özellikle de Handaka'da görülen bir soyadıdır. Venedik Arşivi'nde 1271³ yılına ait korunan eski Girit ile ilgili sözleşmelerde, Handaka'da bir tüccar ve heykeltıraş olan tefecilik yapan, mal alıp satan, Yahudi Sabat'ın oğlu olan Solomos'a atıfta bulunan belgeye rastlanır. Daha sonra Girit Solomon ailesi Venedikli ve Girit aileleri gibi, belki de Yahudi olarak sahip olmadığı hakları ve pozisyonu elde etmek için vaftiz oldu. Ama Yahudi soyadı olan Solomos ismini kullanmaya devam etti. Girit'te Solomos ailesinin çocukları adanın asil olan yöneticilerinin evinde büyümeye ve yasal asil çocuklar ile neredeyse aynı ayrıcalıklara sahip oldu. Solomos ailesinin kullandığı kont unvanı ve kökleri bu döneme kadar uzanır. Babası Kont Nikolaos Solomos, ölümünden kısa bir süre önce, Angeliki ile evlendi ve evlik ile birlikte Dionisios ve kardeşi Dimitrios da meşruluk kazanarak baba mülklerini devraldılar.

Solomos'un büyüdüğü aile ortamı, ona bir beyefendiye uygun şekilde eğitim alma fırsatı sundu. Sosyal çevresi onu çok kültürlü bir toplum hayatına soktu. Çeşitli dilsel sesler (büyükbabası Dimitrios Niklis'in tarafından Mani (Mora'nın Akdeniz'e üç parmak şeklinde uzanan ortada kalan uzantısı Manya olarak da tesmiye edilir) şarkılarını, annesinin tarafından halk şarkılarını ve İtalyan kontu olan babasından Venedik nağmeleri dinleyerek büyüyen Solomos, bunlardan çok etkilendi. Böylece genç Dionisios'un dilsel hassasiyetleri gelişti.

Genç Dionisios'un ilk öğretmeni Kremona'dan, Don Santo Rossi adında sürgün edilen bir İtalyandı. Solomos on yaşında iken, ölümünden birkaç yıl önce babası onu 1818 yılına kadar kalacağı İtalya'ya tahsil için gönderir. İtalya'da iken genç öğrenci Solomos, zamanının en önemli yazarlarıyla tanışır ve onlarla ilişki kurar. Solomos'un kültür hayatındaki destansı yolculuğu, Yunan destanlarını nazım tarzında kompozisyon şeklinde yazmasıyla başlamamıştır. Solomos ilk şiirsel destanlarını İtalyanca olarak kaleme

² Βελουδής, Γ, "Ο επτανησιακός, ο αθηναϊκός και ο ευρωπαϊκός Ρομαντισμός. Στο Μονά-Ζυγά. Δέκα νεοελληνικά μελετήματα, [G.Veludis, "O Eptanisiakos, o Athinaikos ke o Evropaios Romantismos Sto mona Ziya". *Deka Neoellinika Meletimata*], Gnosi Yayınevi, Atina 1992, s. 103-112.

³ Στεργιάδης Σπανάκης, *Η οικογένεια των Σολωμών της Κρήτης, Κρητικά Χρονικά, τετραμηνιαία επιστημονική έκδοσις, βραβείον Ακαδημίας Αθηνών ιβ, Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος* [Stergiadis Spanakis, *I Ikogonia Ton Solomon Tis Kritis*], Kritika Hronika, Atina 1958, s. 415.

aldı ve bunları Kremona Lisesi'nde ve daha sonra Pavia Üniversitesi'nde (1815-1818) hukuk öğrencisi iken yazdı. Sadece altı adet olan bu şiirlerini hem sınıf arkadaşlarına hem de yeteneğini tanıyan ve yeteneklerini gören öğretmenlerine gösterdi. Öğretmenlerinden birinin (belki de Skotti) genç öğrencisinin yazdığı şiirlerinin sözlerini yorumladığı⁴ sırada şu sözleri söylediği rivayet edilir: "Yunan! Kendi Monti'imizi bize unutturacaksın."

O zamanlar, İtalyan üniversiteleri ideolojik fikirlerin yeşerdiği yerler ve liberal sosyal politik hareketlerin anaokullarıydı. Ne de olsa, Fransız Devrimi o zamana kadar kurulan değerlerin çoğunu değiştirmiştir. Ulusal kurtuluş hareketleri, çoğu Avrupa ülkesinde varlığını hissettirdi ve yankıları, Rumlara umut vererek Yunanistan'a ulaştı. Buna rağmen, Solomos, Yunan devleti kurulduktan sonra bile, hiçbir zaman silah tutmamış ve Yunanistan'a ayak basmamıştır. Büyük bir servete sahip olmasına rağmen, 1821'li yılların gerektirdiği çalışma zorunluluğuna gerek yoktu, çünkü hayatının sonuna kadar yetecek bir mirasın sahibiydi ve eğitimliydi. 1822 yılının sonlarında, Yunan isyanının neredeyse ilk resmî tarihçisi ve siyasetçisi olan Spyridon Trikupis, Yunan isyanın yabancı destekçilerinin (Filelenleri) temsilcisi olan Lord Guilford'un daveti ile Zakintos [Zante] adasını ziyaret etti. Orada Trikupis, Solomos'la tanıştı ve Solomos'un kaygısız sorumsuz gençliğini terk ederek geçen yıl Yunanistan'da başlayan Yunan isyana ilgi göstermesini sağladı.⁵ Spyridon Trikupis söylediklerine göre, Parnassos'ta [Eski Yunanistan'da Tanrıların yaşadığı dağın en yüksek zirvesi] yeni bir Dante'ye [Yeni bir Tanrıya] ihtiyacı vardı. Solomos, zaten bağımsızlık ve kronolojik olarak Rigas Velestinli Fereos'un devamıdır. Rigas Fereos şöyle yazmıştı:

Ως πότε, παληκάρια, να ζούμε's τα στενά
(Gençler, ne zamana kadar dar yerlerde yaşayacağız.)

Solomos ondan etkilenerek şöyle yazdı:

Αλλά τώρα αντιπαλεύει κάθε τέκνο σου με ορμή
(Fakat şu an her çocuğun gücü ile şavaşıyor).⁶

⁴ Κοσκινάς Νίκος, *Το Ιταλόγλωσσο το έργο της τελευταίας δεκαετίας του Διονυσίου Σολωμού, (1847-2857)*, [Koskinas Nikos, *To Italoglossso Ergo Tis Teleutaias ΔEkaetias Dionysiou Solomou (1847-2857)*], Doktora Tezi, Yanya Üniversitesi, Yanya 2014, s. 10.

⁵ Λίνος Πολίτης, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Μορφωτικό Ίδρυμα Τραπεζής, Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, [Linus Politis, *Istoria tis Neoeeliniakis Logotehnikias*], Morfotiko İdrima Trapezis, Atina 1998, s. 105-106.

⁶ Γ. Ζώρας, *Διονύσιος Σολωμός Ο Εθνικός Ποιητής της Νεώτερης Ελλάδας*, [G. Zora, *Dionisios Solomos, O Eithnikos Piittis tis Neoterias Elladas*], İdrima Kostas kai Eleni Urani Yayınları, Atina, 2000, s. 23.

Solomos'un insana değer veren ve daha ideal olan insana dokunma konusundaki hassasiyeti, ideal dil mücadelesinde ve halk dilini kullanmasında ve geliştirmesinde görülür. Sonuncusu yani halk dili dimotiki, Solomos'un fikirlerine ulaşmak ve onu anlamak için temel ön koşuldur. "... Solomos şiirsel bir şekilde ifade etmek istediği gerçeğin ışığını görüyor. Didaktik olan bu yöntemle her zaman kalıcı oluyor. Bu yüzden "bize [kullandığı dil] ne kadar eski olursa olsun, sözleri asla eski değil, daima yeni [...] çünkü ebediyen yazdıkları bizimle iletişim kurabiliyor, zaman değişse bile özü⁷ değişmiyor ve bizim (Yunanlar) kim olduğumuzu daima hatırlatıyor."

Solomos, İtalya'da, sanat ve edebiyat okurken, romantizm edebiyat akımı doruktaydı. Romantizm, duyguların özgürce ifade edilmesini, geçmişin değerlerine geri dönülmesini önermekte ve sanat eserlerini tasarlamının ve yaratmanın baskın bir aracı olarak hayal gücünü teşvik etmekteydi. Alman romantik akım şairlerin etkisi altında. Alman romantiklerden etkilenerek Solomos, sanatı felsefeyle ilişkilendirir. Araştırmacı ve akademisyen Erosthenis Kapsomenos'a göre⁸ Solomos'un eserlerinin yaratılış dönemi (ilk evresi), Hegel'in idealist felsefesi ve sanat teorisi ile sürekli "diyalog" içindedir. Monti, Giordani ve Luigi Bello gibi şairler ile Solomos eserlerinde bir iletişim kurmaktadır. O zamanlar esas olarak Kuzey İtalya'da doğup geliştirilen tutkuyla İtalyan edebiyatını inceleyen İtalyan romantik akımına Solomos büyük bir ilgi duyar. Aynı zamanda ilk şiirlerini İtalyanca kaleme alan Solomos'un şiirlerinde İtalyan harflerinin vezini (harflerin kısa uzun olması) ve İtalyan metriğinin (ölçüsünün) etkisi belirgin olarak görülür. Solomos'un ilk Yunanca şiirleri, İtalyanca yazdığı şiirlerinin Yunancaya çevirisidir. Bununla birlikte, bu şiirlerin seviyesi, İtalyan klasisizmdeki köklerini⁹ ve etkilerini ortaya çıkaran basit bir şiirsel çabanın sınırlarının ötesine geçmez. Araştırmacı Mackridge, "Solomos'un iki dilliliğinin (yani, İtalyanca ve Yunanca kullanımı), İyonya adalarındaki sömürge yönetimi nedeniyle geçerli olan ikili kültürel durumun bir sonucu olduğunu"¹⁰ belirtti.

Solomos 1818 yılında üniversite diplomasını almayı başardı. İtalya'da, ruhsal oluşumunun temellerini ona kesinlikle veren ülkedeki uzun süre kalmasından sonra, kendi ülkesi Zante'ye¹⁰ döndü. Bununla birlikte, Solomos evden uzun süre ayrı kalması nedeniyle, adadaki evinin kültür çevresine

⁷ Παλαμάς Κωστής, Διονύσιος Σολωμός, Ερμής, Αθήνα, 1981, σελ. 58; Παλαμάς Κωστής, Dionisios Solomos, Ermis, Atina, 1981, s. 58.

⁸ Καψωμένος, Ανθολόγιο θεμάτων της σολωμικής ποίησης, [E. Kapsomenos, Anthologio Thematōn tis Solomikis Pōisis], Vuli ton Ellinon Yayınları, Atina, s. 129.

⁹ Άωτος Γλυκής, Ν. Βιδούδης, Η Φύση στο σύμπαν του Διονυσίου Σολωμού, 2007, σελ. 240 Erythra, [Aotos Glikis, N. Bidudis, i fisi sto piitiko siban tu Dionisiu Solomu] Studia Byzantina Et Neohellenica Ludovico Aegidio Octogenario Dicata, n. 28, 2007, s. 240.

¹⁰ Εκπαίδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, σππ, σελ. 315 [Ekrpedeftiki Elliniki Egiklopedia], age., s. 315.

yeniden uyum sağlamaya çalıştığında, çoğunlukla kendi ana dili ile ilgili birçok uyum sorunuyla karşılaştı. Bu sebeple şiirlerini sadece İtalyanca olarak yazmaya devam ediyordu. Böylece hayatının sonuna kadar devam edecek olan şiir külliyyatının ilki olan *Rime Improvvise* adlı şiir koleksiyonunu 1822 yılında yayınladı. Bununla birlikte, aynı zamanda, Solomos'un ilk Yunanca şiir yazma girişimleri de başladı. Bu Yunanca şiir yazma çabalarında iki unsur daha etkili olmuştur. Birincisi güçlü İtalyan etkisi diğeri ise Mora Arkadia halk şiirleri ve tabiata dayalı hayat tarzıdır. Ayrıca Solomos kendi döneminde Yunanca şiirlerinin içerisinde, sadece İtalyanca değil Fransızca, Latince kelimeler ve kültürel öğelerinin yanısıra aynı zamanda Kerkira adasının birçok deyiimi ve kültürel değeri de yer alıyordu. Bunları Yunanca bilen okuyuculara tanıtır ve bazı hicivli metinler yazıyordu. Şiirlerinde Latin ve Ortodoks kültürünün izleri taşıyan Zakintos'un o dönemdeki karışık Yunan lehçesini kullanıyor ve taklit ediyordu.

Bununla birlikte, Solomos'un Yunan dilinde şiir yaratma (yazma) girişimlerinde, genel itibarıyla çok zayıf bir içerik ve az sayıda kelime kullanımıyla birlikte ortaya çıkan çeşitli dilsel zorluklar görülmektedir. Solomos'un Yunanca metinleri aynı dönem İtalyanca olarak yazdığı şiirleri ile karşılaştırıldığında bu kusurlar daha da belirgindir. Ancak Solomos'un şiirinde romantik öğelerin yanında neoklasik öğeler de vardır. Solomos, zamanının iki baskın edebî akımını biliyor ve birleşme ihtimalini dikkate alıyor gibi görünüyordu. Fakat onun bu şiirsel üretimle ilgili ilginç olan şey şudur, iki dilde (dimotiki ya da katharevusa) çok iyi düzeyde dilbilgisine sahip olmamasıdır. Tam da bu yıllarda Solomos'un kendi şiirleri için seçtiği dilin kullanımına ilişkin bir ayrılık ortaya çıkmaya başlar: Bir yanda eğitim dili ve entelektüel formasyonunu sağladığı İtalyanca ve diğer diller, diğer yanda çocukluğunun dili, ana dili, Yunanca vardır.

Bu arada, 1821'de, Türk yönetiminden ayrılıp bağımsız olmak için ulusal isyan mücadelesi Yunanistan'da zuhur eder.¹¹ Yunanların isyanda ilk başarılarının coşkusuyla kendinden geçen şair Solomos, Arcadia'nın doğa/tabiat temasını terk ederek yurttaşlarının mücadelesini onların diliyle anlatmaya çalışır. 1821 yılındaki Yunan isyanının etkisi Solomos'un şiir diline yararlı etkisi oldu ve bu konularda (temalarda) yazmaya başladı. Araştırmacı Travers'e göre,¹² Solomos'un iç dünyasında Yunan isyanı, ulusal ve uluslararası alanda bir mesele olarak gündeme geldi ve ona göre 1821 ayaklanması Yunan halkının haklı silahlı mücadelesi şeklini aldı. Solomos'un görevi şiiriyle asilerin (bağımsızlık için savaşanların) mücadele ruhunu teşvik

¹¹ Erythela, Biduris, *agm.*, s. 241.

¹² Travers, M. (2005). *Εισαγωγή στη Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία*, [M. Travers, *İsayoyi sti Neoteri Evropaiiki Loyotehnia*] Vivliorama Yayınevi, Atina, s. 83.

etmek ve bu uğurdaki davranışlarını özgürlük için en değerli şey olduğuna vurgu yapmaktır. Bu değer (özgürlük) elde edildiğinde, insan ideal duruma gelecektir. Ancak çoğu romantizm eserinde olduğu gibi, geçmişin idealize edilmiş dünyasının günümüzde geçerliliği yoktur.

DIONISIOS SOLOMOS'UN ESERLERİNİN DÖNEMLENDİRİLMESİ

İLK EVRE 1818-1823

Solomos, yazı hayatının başında 1818-1823 yılları arasında, İtalyanca olarak aşk ile ilgili lirik şiirler, soneler ve hiciv şiirleri yazar. Ancak bunların dışında Yunan kültürel mirası, Girit edebiyatı ve halk şarkılarını da özümseyerek şiirsel eserlerini çeşitlendirir. Solomos'un yazdığı Yunanca "Ksanthoula - Ξανθούλα - Sarışın kız" şiiri bu erken döneme ait şiirlerinden biridir.

ULUSAL İÇERİKLİ ÇALIŞMA EVRESİ 1823-1833

Solomos, eski İtalyan doğaçlama şiirlerinden esas olarak dinsel içerikli şiirlerden daha geniş kapsamlı ve daha olgun eserler üretmiştir. Türk hâkimiyeti altındaki Yunanistan'da isyan patlak verdiği zaman Solomos olayları izliyor ve isyancıların özgürlük arzusunu paylaşıyordu. Özgürlük kavramını beyninde öngörüyor ve bağımsızlık konulu çalışmalarını yazıyordu. Bu konularla ilgili en önemli eseri olan "Ύμνος εις την Ελευθερία - *İmpos is tin Eleftheria*" yani Özgürlüğe Övgü/Yunanistan Milli Marşı'nı 1823 yılında kaleme aldı, Daha sonra "Ὀδή εις τον θάνατον του λόρδου Μπάυρον - *Odi is ton Thanaton tu Lordu Bayron*" yani "Lord Bayron'un Ölümüne Methiye"yi yazdı. Bu eseri, "Η καταστροφή των Ψαρών-*İ katastrofi ton Psaron* - Psara Adasının Yıkımı", "Ελεύθεροι Πολιορκημένοι - *Eleftheri Poliorkimeni* - Özgürler ve Kuşatılmışlar" (Birinci Bölüm), "Λάμπρος - *Lambros* - Lambros ve iki önemli nesir tarzı şiirsel içerikli metinlerden ilki olan, Yunan halk dilinin (dimotiki) savunmasını yaptığı "Diyalog - *Διάλογος*" (1824) ve ikincisi "Ζακύνθος - *Η Γυναίκα της Ζάκυνθος - I Yineka tis Zakintos*"¹³ adlı eserler takip etti.

¹³ Σαίμυρα Γιάπυ, *Εθνική ταυτότητα και εθνικοί ποιητές. Η ελληνική και η αλβανική εκδοχή*, Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 54; Saimira Gjari, *Ethniki Taftotita Kai Ethniki Piites. I Elliniki Ke Alvaniki Ekdohi* – Yüksek Lisans Tezi, Aristoteles Üniversitesi Bizans ve Çağdaş Yunan Bölümü, Selanik 2012, s. 54

OLGUNLUK DÖNEMİ 1833-1849

Solomos'un olgun şiirsel döneminin ilk örneğini, “*Ο Κρητικός - Ο Κριτικός*” Giritli teşkil eder. Yazar bu çalışmayı 1833 yılında kaleme almıştır. Konusu 1669 yılında Girit'in Osmanlılar tarafından fethi sonrası Kandiye'den bir kayıkla sevdi kızla kaçan kişinin hikâyesidir. Olgunluk döneminin ikinci eserini “*Ελεύθεροι Πολιορκημένοι - Eleftheri Poliorkimeni - Özgürler ve Kuşatılmışlar*” adlı şiirinin ikinci ve üçüncü bölümleri oluşturur. Bu dönemin son eseri “*Πορφύρας - Porfiras - Köpek Balığı*” başlıklı şiiridir.

DIONISIOS SOLOMOS'UN YUNAN ULUSAL MARŞI

Solomos ilk kez anadilinde (Yunanca) yazdığı, “*Ύμνος εις την Ελευθερία - İmnos is tin Eleftheria - Yunanistan Milli Marşı*” (1823) şiiriyle şiirsel kariyerinde başarılı oldu. Şair, İtalya'da oldukça yaygın olan metrik bir modele göre, dört kıtalı, 8 heceli ve 158 dizeden (kıta/dörtlükten) oluşan bir şiir yazmıştı. Ünlü İtalyan şair Monti'nin “*Bella Italia, amante sponde - Güzel İtalya Sevdiğim Deniz*” şiirinde yaptığı gibi Solomos da ülkesini metheden bir şiir yazdı. Solomos, böylece, isyanın ilk yıllarında Yunanların muzaffer! mücadelesine övgülerde bulundu.

Solomos'un Yunanistan Milli Marşı'nda Yunan vatanseverliğini, İtalyan şiirinin ve kültürünün titiz tarzını kullanarak Yunanca sözlerle canlandırır ve coşturur. Bu noktada iki kutuplu bir eserden bahsedebiliriz: Bir yandan Solomos'un Yunan karakteri, diğer yandan İtalyan vezinli şiir formu. Bu iki unsurun birlikte kullanılması bakımından eserde bir bölünme ya da bir birleşme söz konusu değildir. Her ikisinin de birlikte kullanılması vardır. Solomos şiirinde her bir beyit için Bizans döneminde ve Türkokratia (Osmanlı devri) devrinde halk türküleri için kullanılan on beş heceli vezin ölçüsünü kullanarak dörtlükler oluşturdu. Her bir dörtlük satır hecesi zaman zaman 7 ve 8 bazen de 8 ve 7 hece şeklinde oluşan iki beyitten mütevellit dörtlükler oluşturdu. Solomos'un şiirinin temaları özgürlük, bağımsızlık, din, vatanseverlik, dil, ölüm, tabiat ve aşktır.

Solomos şiirlerini bir anda ya da uzun yıllar çalışarak bitirmedi. Yazdığı şeyler bir şiirin bitmiş hali değil şiirin parçalarıydı. O hayatta iken bu şiir fragmanlarının hiçbiri bitmiş bir tam şiir formatında değildi. Bu konuda pek çok bilim insanı, bu şiir parçalarının oluşturulması ve ne zaman kaleme alındığı konusunda araştırmalarda bulunmuşlardır.¹⁴ Bunlardan birisi olan Veloudis'e göre, şiirdeki parçalanma Solomos'un tüm olgun şiirsel aşamasının yani ustalık döneminin bilinçli ve programlı tercihi ya da sanatsal

¹⁴ Κριαράς, Ε. *Σολωμός: Ο βίος - Το έργο, Εστία*, [Kriaras E, *O Solomos: O vios*] To ergo, Estia Yayınevi, Atina, s. 114-117.

acıasının bilinçsiz ve kendiliğinden bir sonucu olarak ortak bir özelliğidir. Yakın zamanlarda diğer başka araştırmacılar ise, bu fragmanlara şiirin parçaları değil tamamen bir anlatı ya da yazılı metin veya lirik şiirler olabilir, bunları birbirine entegre etmeye gerek yoktur demektedirler.¹⁵ Bu şiirlerin parçalarının gerçekçi duygularla kaleme alınmadığını iddia etmek, Solomos'u aynı zamanda lirik (duygusal) şiirin öncüsü yapan bir form oluşturduğunu da iddia etmek anlamına gelir.

Dionisios Solomos, Yunanistan'ın milli şairi olarak kabul edilir.¹⁶ Milli marşın bilinen ve söylenen şiiri ilk iki dördüktür. Ancak ulusal marş toplam 158 kıtadan oluşur. 1859 yılında Iakovos Polilas, "*Ta apanta ta Evriskomena - Τα άπαντα τα Ευρισκόμενα - Bütün Şiirler*" adlı eserde Solomos'un şiirlerini yayınladı ve Solomos'u Yunanistan'ın milli şairi olarak nitelendirdi. Bununla birlikte bu yayımdan önce de o dönemde Solomos popülerdi ve entelektüeller onu milli şair olarak kabul ediyorlardı. Yunan Devleti, resmî olarak Osmanlı Devleti tarafından tanınmasının ardından ve kralın Bavyera'dan gelmesi ile birlikte 1832'de kuruldu. Bu dönemde birçok kişi Solomos'un şair özelliğini ve ulusal şiirini kabul etmedi. O dönemde mevcut olan iki edebiyat merkezi arasındaki çatışma Solomos üzerinden açıkça ortaya çıkıyordu. Bu edebiyat merkezleri bir yandan Solomos'un öncülük yaptığı İyon Okulu (Yedi Ada ekolü) ve diğer ise Atina Okulu'ydu (ekolü idi). Aslında Atina Okulu'nun en büyük temsilcisi Alexandros Soutsos, Solomos ve Kalvos'un şiirlerinin gölgesinde unutulacaklarını yazmıştır. Yani kimse onları yani Solomos ve Kalvos'u hatırlamayacaktı. Solomos'un ve Kalvos'un önemli ve büyük şair olmayacağını Soutsos ifade etmiştir. Aleksadros Soutsos, "*Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona Επιστολη προς το βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα*" Yunanistan'ın Kralı Otto'ya Bir Mektup başlıklı şiirinde Solomos ile Kalvos hakkında şu dizeyi yazdı:¹⁷

Ο Κάλβος και ο Σολωμός, ωδοποιοί μεγάλοι,
κι οι δύο παρημέλησαν της γλώσσης μας τα κάλλη
ιδέαι όμως πλούσιαι, πτωχά ενδεδυμένα,
δεν είναι δι' αιώνιον ζώην προωρισμένα.

Kalvos ile Solomos'u çok methedenler,
İkisi de anadilimizin güzelliğini unutmuşlar,
Zengin fikirleri, fakir gibi giyindirdiler,
(Fikirleri) Sonsuz yaşam için yol değil.

¹⁵ Α.Πολίτης, *Γύρω στο Σολωμό, Μελέτες και Άρθρα (1938-1982)*, [L.Politis, *Giro sto Solomo, Meletes k Arthra (1938-1982)*], MIET, 3. Cilt, Atina, s. 188.

¹⁶ Γ.Βελουδής, *Κρητικά στο Σολωμό, Δωδώνη*, [Veludis Giorgos, *Kritika sto Solomo, Dodoni*], Atina - Giannena, 2000, s. 224.

¹⁷ Παλαμάς Κωστής, *οππ*, σελ. 165; [Palamas Kostis, *age.*, s. 165.]

SOLOMOS'UN ULUSAL MİLLİ MARŞ'INDA KULLANDIĞI DİL

Yunanistan'da dil (Halkın konuştuğu dili yazı dili olarak savunma yani di-motiki ile eski antik dönem Yunancasını edebi dil olarak kullanılmasını sa-vunmak olan kathareusa) tartışmaları Yunanistanın bağımsızlık kazman sü-recinde başlamıştır. Bir yandan Atina Okulu Eski Yunancaya yakın birçok kelime ve ifadeyi resmî dil olarak kullanmakta ısrar ediyor, diğer yandan da İyon Solomos Okulu (Yedi Ada ekolü), hem konuşma dili hem de eski Yunanca unsurlarını içeren bir dil kullanıyordu. Bu form, konuşma diline yaklaşan daha basit bir dildir. İyon adaları okulunun amacı, eski zamanla-rın filozoflarının yaptığı gibi Eski Yunanca unsurlarıyla sentetik bir dil de-ğil, ortak bir dil kullanmaktı. Solomos, Alman, Fransız ve İtalyan dillerinin geçirdiği süreci tatbik ediyordu. Solomos inanıyordu ki nasıl bu Alman, Fransız ve İtalyan dilbilimcileri kendi dillerin eski formlarını biliyor ama aynı zamanda dönemlerinde halkın konuştuğu dille yazabiliyorlarsa bunu Yunanlar da yapabirdi.

Solomos, İtalya'da on yaşından beri okula gittiği için Yunanca bilme-mekle suçlandı. Solomos geri döndüğünde konuşulan ortak dilin yazı dili olmasını isteyenlere destek verdi. Eğer Solomos halkın konuştuğu kelime-leri, eski Antik Yunanca ifadeler ile harmanlayarak kullanmasaydı nasıl ulusal bir şair olabilirdi ki? Ancak hem yayıncılar hem de İakovos Polillas tarafından biraraya getirilen Solomos'un şiirlerinde yer alan birçok halk deyişi, deyişi, antik dilin kaideleri anlayışı ile değiştirildi. Bu müdahale bazı yerlerde şiirin veznini bozacak boyuta vardı. Solomos, ortak halk di-linin destekçisi idi ve kullandığı deyimler herkes tarafından anlaşılabilir olarak kabul ediliyordu.

Solomos'un şiirsel koleksiyonunda, halk şarkıları (türküler) içeren bir el yazma metin bulundu. İtalyan yazar Tomaszko bile ondan Zakintos¹⁸ şar-kıları göndermesini istedi ve Yorgo Iacovatos da Kefalonya'dan Solomos'a şarkılar gönderdi. Solomos bu şarkılarda sadece sözlerin dizim ve anlam dinamliğini inceliyordu.

Solomos'un dili her zaman bir problemdi. Seferis, onu (Solomos'u) Yunanca bilmeyen ve yurtdışında yetişen Yunan olmayan üç ölü şair ara-sında (Kalvos ve Kavafis ile birlikte) saydı.¹⁹ Ancak herkesin Sutsos ve Parashos'u unuttuğunu ama Solomon ve Kavafis'i hatırladığını belirtmek gerekir.

¹⁸ Εμμανουήλ Χατζηγιακουμής, *Νεοελληνικάί πηγαί του Σολομού, Κρητική λογοτεχνία*, [Emanuil Hacıyakumis, *Neoellinikes Piges Tu Solomu, Kritiki Logotehnia*], Atina Kapodistrias Üniversitesi Kütüphanesi, 1968, s. 134.

¹⁹ Βελουδής, *όππ*, σελ. 143; [Veludis, *age.*, s. 143.]

YUNAN MİLLİ MARŞI

Yunan milli marşı 1823 yılında Zakintos'ta Dionisios Solomos tarafından yazılmıştır. O zaman Solomos 25 yaşındaydı. Yunanistan bağımsızlığı için mücadele ediyor, kan, gözyaşları, zorluklar ve acı birbirine karışıyordu.²⁰ Solomos, bu zamanda isyana katılıp mücadele etmedi, ama kendisi kalemi ile isyancılara destek verdi. Bir ayda yazdı bu ulusal şiiri. Yunanistan'ın (1865'ten beri) milli marşı bu şiir, 1966'dan beri Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin de milli marşıdır. 632 satır ve 158 kıtadan (dörtlükten) oluşan şiir 1824'te Messolongi'de basıldı ve 1825 yılında İtalyancaya Gaetano Grassetti, Almancaya J. F. H. Schlosser ve Wilhelm Müller, Rusçaya N. Gneditch, İngilizceye Charles Brinsley Sheridan ve Fransızcaya ise Stanislas Julien tarafından²¹ tercüme edildi.

Solomos, Aralık 1828'de Korfu'ya yerleşti. Orada iken Solomos'un Farmakomeni (Zehirlenmiş) şiirini besteleyen müzisyen Nikolaos Mantzaros (1795-1872) ile tanıştı ve Mantzaros bu şiiri 1826'da besteledi. Mantzaros daha sonra Solomos'un ulusal marşını da besteledi. Bildiğimiz kadarıyla Mantzaros, ulusal marşı ilk olarak 1829 yılının sonundan 1830 senesinin yazına kadar süren bir süreçte besteledi. Orijinal eser dört erkek tenor kişi ile bir piyano eşliğinde söylenmektedir. İngiltere'nin başkenti Londra'da Yunan işçi gurbetçilerin paralarıyla 1873 yılında Clayton & Co tarafından müzik bestesi olarak kayda alındı. İlk basılı Yunan ulusal marşını daha geniş bir Yunan kitesine yaymak amacıyla halkın en çabuk benimseyebileceği kıtaları seçildi. Zaten bu da şiirin ilk iki dörtlüğü idi. Öncelikle uyumlu melodik usulleri birleştiren küçük seslerin eşlik ettiği ana melodik sesin uyumlu birliği kullanılmıştır. Yani basit ve akılda kalıcı söz ve müzik uyumu vardı. Orijinal beste nüshası, Mantzaros'un öğrencisi Spyridon De Viazis tarafından yayımlanmak üzere kopyalanmıştır.²² Yunan ulusal marşı, oluşturulma sürecinde bariz edebî önemine ek olarak, Mantzaros'un şiire müzik ile kattığı performans unsurları kadar Solomos'un diğer şiirlerinin unsurlarını da içeren çok boyutlu bir metindir. Mantzaros, marşı besteledi ve şair ile müzisyen arkadaşı birlikte marşı söyleyerek ağlıyorlardı. Çünkü marşta çok duygulanıyorlardı.²³

²⁰ Ζώρα, όπι, σελ. 24; [Zora, age., s. 24.]

²¹ Εθνικές Επάλλξεις αρ. 114, Αθήνα 10-12/2015, σελ. 15-18; [Ethnikes Epalksis] Makale No: 114, Αtina 10-12/2015, s. 15-18.

²² Σπυρίδων Δε Βιάζης, "Ο Μάντζαρος", Παναθήναια, V/15. Τόμος, Αθήνα, 15-30/6/1905, σελ. 129-136; Spiridon De Viazis, [Mancaros, Panathinea], cilt V/15, Αtina 15-30/6/1905, s. 129-136.

²³ Κυριακή Φραντζή, Ο Μιχαήλ Μαρμαρινός και η διαπολιτισμική διάσταση του εθνικού ύμνου, Αυστραλία, 2009, σελ 633-5; Kiriaki Frantzi, [Ο Michael Marmarinos Ke I Diapolitismiki Diastasi Tu Ethniku Imnu], 2009, s. 633-35. M. Rossetto, M. Tsianikas, G. Couvalis ve M. Palaktsoğ-

1831 ile 1837 yılları arasında besteci,²⁴ piyano eşliğinde dört kişilik bir korodan çok daha fazlası için, bu kez polifonik formda, yani bağımsız ve eşdeğer seslerin eşzamanlı kullanımıyla, yeni bir formda marşı besteledi. Hem polifonik hem de dört kişilik erkek koroya bir piyanist eşliğinde marşın seslendirilmesi 1842-1843 yılları arasında gerçekleşti. Mantzaros, bu şekilde marşın seslendirilmesini içeren bestenin el yazısıyla yazdığı notu Aralık 1844'te özverili bir şekilde Kral Otto'ya gönderdi. Kral Otto, 1845 yılı Haziran ayında bu çalışması için "Kraliyetin Kurtarıcı Şövalyelerinin Gümüş Haçı" ile Mantzaros'u onurlandırdı.

1844 yılında bestenin formu ile ilgili dördüncü bir girişim daha gerçekleşir. Marşın ilk iki kıtası 1884 ve 1885 yıllarında Nikolaos Gonemis (1825-1894) tarafından²⁵ İtalyancaya çevrilir. Venturini Fransesco Müzik Salonunda İtalyanca icra edilir. 1861 yılında Mantzaros, bu kez savunma bakanının talebi üzerine, beşinci kez bestesini yeniledi. Melankolik ayarlı Solomonic ilahinin ilk iki kıtası 1865 yılının Haziran ayında yeni Kral I. Yorgios tarafından Yunanistan Ulusal Marşı olarak kabul edildi. Aynı ayda Mantzaros, "Kraliyetin Kurtarıcı Şövalyelerinin Altın Haçı" ile tekrar onurlandırıldı.

Şiir romantizm ve klasisizm unsurlarını birleştirir. Kullanılan nazım şekli dörtlüktür. Dizeler sekiz trohaik yani uzun hece ile yedi kısa ya da tam tersi hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Yani 8+7= 15 hece veznin ilk sırası genelde 8, onu takip eden sıra ise 7 hece oluyordu. Yunan milli marşındaki vezin, aslında uzun ve kısa iki heceden oluşur. Biri vurgulu, diğeri vurgusuz ve onlar birbirini aşağıdaki sıra ile takip ediyordu.

– Uzun

U Kısa

| Kesme işareti

Bir uzun bir kısa hece: (– U)

Örneğin:

– U | – U | – U | – U

Σε γνωρίζω από την κόψη

Böyle okunur:

sEgno/ríza/pOtin/kOpsı

lou (ed.) "Greek Research in Australia: Proceedings of the Eighth Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University June 2009" içinde, Flinders University Department of Languages - Modern Greek: Adelaide, s. 633-45.

²⁴ Herausgegeben von Hans-B. Schlumm, Andreas Kertscher und Konstantinos Zervopoulos. *Hymne an die Freiheit. Die erste vollständige deutsche Übersetzung der Hymne nach Dionysios Solomos, zur Musik von Nikolaos Mantzaros*. Epsilon, Atina 2010.

²⁵ Κώστας Καρδάμης - Νικόλαος Χαλικιόπουλος, *Μάντζαρος*, Fagotto Books, Atina 2015, σελ. 325; Kostas Kardamis, Nikolaos Halikiopulos, [*Mancaros*], Fagotto Books, Atina 2015, s. 325.

Bu tarz sadece hece ölçüsüne göre okumayı değil aynı zamanda gramatik ve fonetiği de birleştirir. Bu parçada ω+α birleşerek kaynaşır devam ediyor ω+α= α olarak okunurken, aynı şekilde herhangi iki ünlü yan yana gelirse birleşir, kaynaşır ve o şekilde söylenir.

Şiirin kafiyesi uyumludur, örneğin:

Εκεί μέσα εκατοικούσες πικραμένη, εντροπαλή, ➤
κ' ένα στόμα εκαρτερούσες, έλα πάλι, να σου πει. ➤

Άργειε νάλθη εκείνη η μέρα, και ήταν όλα σιωπηλά, ➤
γιατί τα σκιαζε η φοβέρα, και τα πλάκωνε η σκλαβιά. ➤

Kısaca, dört satır içinde yer alan her iki beytinde aynı ses ile bitirmesi ve kafiyeli olması gerekmektedir. Mesela, εντροπαλή - πει και σιωπηλά-σκλαβιά gibi.

Solomos'un ilk iki dörtlüğünü "Milli Marş" olarak nitelendiren ve şiirin "Tüm Kraliyet Donanması"nda ulusal marş olarak okunmasını isteyen Donanma Bakanlığı Kraliyet Kararnamesi bakan D. St Boudouris tarafından yayımlandı. Daha sonra Yunan kralına, yabancı büyükelçilere ve yabancı gemilerin kaptanlarına bilgi verildi ki bundan sonra Yunan Bayrağının göndere çekilmesi sırasında bu milli marş okunacak. O zamandan beri Yunanistan'ın milli marşı bu şekilde kabul ediliyor ve okunuyor. Askerî Bando'nun eski direktörü Albay Margaritis Kastellis, Ulusal Marşı bando'nun bazı üflemeli ve vurmali enstrümanlarını ilave ederek icra etti. Marş öğünden bugüne bu şekilde icra ediliyor. Yunanistan milli marşı, 1865 yılına kadar 6 kıta olarak icra edilirken, 1865'ten sonra iki kıta olarak seslendirilmeye başlandı. Milli Marş çalınırken askerî selam verilir ve halk da 'hareketsiz' şekilde bekler.

Milli Marş olarak kabul edilen şiir gerçekte 158 kıtadan oluşur. Şair 1821 yılı mücadelesini anlatır. "Νίκη ή Θάνη - Zafer ya da Ölüm" cümleleri ile kararlılığı "Birlik olmanız size zafer getirecek, emin olun": "Πάντα η νίκη αν ενοθείτε πάντα εσάς θ' ακολουθεί sözleri ile umudu ve Rigas'ın "savaş zaferini haykırır" sözleri ile izlenecek metodu anlatır. Milli marş, kendi içinde bir "hikâye" içermektedir. Solomos şiirinde Yunan devriminin ilk iki yılını ve şiddeti sert bir dille anlatarak tarif eder. "Ulusal" olarak tanımlanan bir şairden bekleyebileceğimiz gibi bağımsızlıklarına mani olan Osmanlı Türklerini sert kelimelerle betimler. Mesela Tripoliça'daki, bağımsızlık mücadelesinde Türk askerinin boğulmasını adaletin tecellisi olarak görür.

Şiirin ilk iki kıtasında şair özgürlük ile özdeşleşen ve mücadelede maddi bedenlerinin önemi kalmayan ve ölümü göze alan Yunanlara onların daha önce hiç duymadığı sözlerle övgüde bulunur. Özgürlüğü kişileştirilerek onu ikinci bir tekil kişiye dönüştürerek hitap eder ve onu tebrik eder. Şairin “Özgürlük”ü selâmlaması, “Kılıcı elimde tutuyorum, akıbetim olarak ölümü değil özgürlüğümü görüyorum” cümlelerinden anlaşılır. Solomos’a göre Özgürlük, Yunanistan’ın üzerinde duran bir tanrıça olarak zavallı Yunanlara yardım edecektir. Özgürlük, gücünü görkemli geçmişten, Yunan atalarının ruhundan alır. Dahası, Solomos büyük ölçüde etkilendiği İtalyan şair Dante’nin özgürlük konusundaki fikirlerinden kendi şiirinin giriş kısımlarında istifade eder. Yunanların uzun ve zorlu mücadelesinden sonra, haklı çıkmasının zamanı gelmiştir. Ama memleketin özgürlük kazanması çok zordu. Binlerce Yunan’ın isyanı bastırıldı ve Yunan devletinin kurulması şiirin yazıldığı yıllarda durduruldu, ama yine de Sultanın imparatorluğundan bir parça kaybedilmiş gibiydi. Şairin ses tonu muzaffer, çünkü ilk defa 400 yılın ardından Yunanların tekrar bağımsızlığı önünde duruyor, yani bunun için savaşmaya hazır. Kılıcın önünde durarak Yunanlar özgürlük için savaşma yeteneklerini göstermektedir. Farklı temalar ile ilgili dize parçalarını bir araya getirmek için şair genellikle marşın ikinci dizesini nakarat olarak kullanır.

İÇERİĞİNE GÖRE YUNAN ULUSAL ŞİİRİN BÖLÜMLERİ

ÖNSÖZ, 1-16 KITALAR

Şair, eski Antik Yunan dönemini anımsatır şekildeki kölelerin isyanı, Antik Yunan sevinci, Yunanların Avrupalı yöneticilere karşı olan nefreti ve Yunanların bu konudaki hoş olmayan duygularını özgürlük tanrıçası olarak özdeşirdiği Yunanistan’a sunar.

Sevdiğim şarkı, özgürlük
Hayatı kimin için reddettiğini nereden biliyorsun?

Dante

158 dörtlükten oluşan Yunan Ulusal Marşı’nın ilk iki kıtası okunur. Bu kıtalar şöyledir:

Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε γνωρίζω από την όψη,
που με βία μετράει τη γη.

(Bilirim) Tanırım seni o korkunç
Keskinliğinden kılıcının
Tanırım seni o şiddetle
Yurdu arşınlayan bakışından.

Απ' τα κόκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!

Kutsal kemiklerinden
Dirilmiş Yunanların
İlk zamanlarda olduğu gibi cesurca
Selâm olsun sana, selâm ey özgürlük,

3-16. KITALARI

Bu kıtalar asında, “Özgürlük veya Ölüm - Ελευθερία ή Θάνατος” ikilemini, Özgürlük tanrıçasının (Yunanistan’ın) tercih etmesini bekler. Özgürlük acı olarak nitelendirilir, çünkü Yunanistan’a zulmedilmektedir, ancak aynı anda buna katlanılır ama ümit de edilir. Giriş bölümünü şiir yapısının temel unsurlarından biridir. Aynı formda, özgürlük ve ölüm iki yönde ifade edilen zıtlıktır. Şair, aceleci bir şekilde etrafındaki korku ve heyecanı doğuran vahşi savaşı ve özgürlüğün görüntüsünü şiirinde bitimler. Çoğu zaman Özgürlük aşağılanmada, sefil ve yoksul bir şekilde temsil edilir. Aynı yüzün bu iki karşıt tarafı ile şair, Yunanın iki farklı tarihi ânını, bir yandan köleliği, diğer yandan da özgürlük mücadelesini ifade eder. “Özgürlük” için iki zıt taraf vardır. Biri Antik Yunan dönemini diğeri isyan zamanının halini anlatır. Bir tarafta, aşağılanmış Özgürlük, yani Yunanistan şimdiki durumu (8) diğer tarafta ise övünülecek geçmiş vardır. Solomos, daha sonra gelen 9-14 dizileri, ihtiyaç olmasına rağmen “kapıları açmayan” ülkelere ve Yunanistan’a yabancıların yardım etmeyi reddetmelerine odaklanır. Şair Batılıların bu davranışını, tipik bir davranış olarak göstermektedir. Fakat yardım edeceğini gösterenler bile nihayetinde Yunanistan’ı kandırdılar ve taktiklerini değiştirdiler. Çünkü o zaman hiçbir güç Osmanlı İmparatorluğu’nu “üzmek” istememiştir. Batılıların verdikleri sözler yanlışdır (11. Kıta) ve ironi ile sona erer (12. Kıta). Daha sonra mezarlıklardan dönen ve aynı şekilde hisseden “Özgürlük veya Ölüm”e karar veren Yunanlar gibi üzüntüden (13. ve 14. Kıtalar) kahrolurlar ve Özgürlük tanrıçasından yardım dilerler. Özgürlüğün diğer yüzü, o dönemin acımasız korkunç mücadelesini temsil eder. Bu durumdaki Yunanistan yani Özgürlük, şairleri selamlar. Özgürlüğün bir yandan acı sesi, diğer yandan lirik yanı vardır. Geçmişin acılarını anlatmaya daha fazla ihtiyaç olduğu gerçeği onun bir açıklamasıdır. Solomos, Yunanlara ve yabancılarla siyah köleliğin ne olduğunu ve bu nedenle de kaldırılması için verilen mücadelenin (15. Kıta) ne kadar adil olduğunu hatırlatmak için ahlaki bir zorunluluk hisseder.

17-34 KITALARI

Solomos’a göre 17-34 kıtalarda Yunanların vatanlarını kurtarmalarının zamanı gelmiştir. Çünkü zulmün korkunç olduğunu fark ettiler ve bu nedenle özgürlük isteği gerçekleşti (18. Kıta). Tabii ki bunun ardından şiirde Fereos

Rigas'ın keşfi (18. sıra) gerçekleşir. Özgürlük yönünde devam eden “isyan” ve “ve İyon Adalarının yaşadığı yapay bağımsızlık ile İngiliz ve Fransız yöneticilerin Yunanistan’a destekleri anlatılır. (21. Kıta). Heyecanları artar ve Solomos, neşeli mesajı olan “Özgürlük” haberini vermeyi kendi görevi görür (19. ve 20. Kıtalar). İngiltere, gerçekler ve şüpheler tarafından ürkütülürken, Avusturya Şansölyesi Metternich bir kartala benzetilir. Türkler, Yunanların yolunu kesen vahşi bir canavardır (26. Kıta), ancak buna rağmen Yunanistan hâlâ mücadeleye devam etmektedir (28. Kıta). Takip eden 24 ilâ 30. kıtalarda Solomos, çok etkileyici bir şekilde muhalefeti gösteriyor (24. Kıta). Deniz kenarındaki İngiltere’nin kibrini (25. Kıta), Rusya’nın²⁶ diplomasi yoluyla etkisini (24. Kıta), Avusturya-Almanya’nın rolünü ifade eder. Metternich politikası tarafından ifade edilen Avusturya-Almanya, İmparatorluğu Yunanlara soğuk davranıyordu. (26 ve 27. Kıtalar). Maalesef Yunan bağımsızlığına yardımcı olabilecek ülkeler, mevcut şartlar altında yapabileceklerinin çok uzağındaydılar. Şair, Amerika Birleşik Devletleri’nin (22. Kıta) - yakın zamanda bağımsızlık kazanmış (1776) - olmasından ve e ABD Başkanı Monroe’nun Beyannamesinde Yunan devrimi için destek ve sevincinden bahseder (“το όνομα της Ελλάδας γεμίζει τον νοου και την καρδιά με τα υψηλότερα αισθήματα”). 4 Aralık 1822’de, “Yunanistan’ın aklı ve yüreği en yüksek duygularla doluyor”. Ayrıca, o zamanda İspanyollar, Fransızları benzer bir isyanla kovmuştu bundan dolayı Solomos da onların mutlu olduklarını ve Yunan devrimini memnuniyetle karşıladıklarını düşünüyordu (23. Kıta).

35-74 KITALARI

Tripoliç’in düşüşü ve yıkılışı. Savaş tanrıçası Özgürlük savaşına başlamaya hazır. Önünde Tripoliça²⁷ kalesi var. Yıldırım’ın işareti ile gece onun (Tripoliça) üzerine düşüyor. Savaş devam ediyor. Tüfek ateşlenir ve kılıç keser. Düşmanlar kaleye saklanmak için koşarlar. Kavga inatla ve geceler boyunca devam eder. Tripoliça savaşı ve oradaki Türklerin katliamı, şair tarafından gerçekçilik ve birçok imge ile tanımlanmaktadır. Yunanların ilk dikkat çekici başarısı olan Tripoliça’nın düşmesi tarihî bir olay olarak şair tarafından kutsanmaktadır. Olayla ilgili olarak tarih belirtmez. Şair için, Özgürlük yolunda duran ve bir tiranlık sembolü olan bir kale vardır. Ele geçirilmesi yüksek bir hedef haline gelmiştir. Şair Özgürlük adına Yunanları barbarca hareketlerinden dolayı (kaçmak ve savaşı kaybetmek) karalamak (kötülemek) istemiyor. Solomos’a göre Türklerin yenilgisi ise yüzyıllarca

²⁶ Politis, *age.*, s. 72.

²⁷ Politis, *age.*, s. 142-143.

süren köleliğin tanıkları için ilâhi bir yargı ve haklı bir öfkenin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (74. Kıta).

75-87 KITALARI

1821 yılında başlayan Mora'daki Yunan isyanı sırasında Korinthos çatışması ve Dervenakia'da Dramalis'in imhasını şair Solomos, Dramalis'i Leonidas ve onun üç yüz gladyatörüne benzeterek anlatıyor. "Açlık ve Ölüm" şiirinin 78. kıtasında, Dervenakia'daki Dramalis ordusunun geri çekilmesi ve yıkılması ile ilgili bilgi verilmektedir. Şair Solomos özgürlüğü bir ev kadınına benzetiyor ve burada Antik Yunan şairi Pindaros'un bir takipçisi olduğunu kanıtlıyor. Panik halindeki Türkler, sefalet içinde açlık ve hastalıklarla sonlarının geldiği Korinthos kalesine sığınıyorlar. Gururlu Yunan ordusu ovada kalırken, Özgürlük vahşi duyguları yaratıyor ve Yunanlar ilâhi dinledikten sonra saldırıyorlar. Şair, Korinthos ovalarında Özgürlüğün kanlı yürümesini sunar, Türklerin kuşatılmasını ve Aheloos nehrinde boğulması (katledilmesini) anlatır. Benzer bir resim (durum), şair tarafından, 83 ilâ 86. kıtalarda, isyanın muzaffer seyri nedeniyle yaşadığı mutluluğu ifade etmek istediği dizelerde ve dans eden genç kızları betimlediği kıtada ortaya çıkar. Bu kızların çocukları köle değil özgür olacaklardır, bundan dolayı olay (katliam) Solomos tarafından mutlulukla anlatılır.

88-122 KITALARI

1822 yılında Solomos, Özgürlük tanrıçasının Noel günü Messolongi'ye gitmesini hayal ediyor. Din, kalenin kutsal topraklarında Özgürlüğü karşılamaktadır. Özgürlük ve Din bir kucaklaşma ile birleşir ve tütsü bulutunda gizemin başladığı kiliseye doğru ilerler. Özgürlük, düşmanlarına bugün dünyaya geldiğini ve Türklerin yıkılışlarını, her şeyin başlangıcı ve sonu olan Mesih'in sözleriyle hatırlar. Şimdi Tanrı Hıristiyanları değil kâfirleri tehdit ediyor. Messolongi tarafında kurtarılmak için acele eden Türkler, Aheloos nehrinin taşmış coşkulu sularına atılıyor. Manzara korkunç. Köpüren nehrin sularına boğulanların (katledilenlerin) sesleri ve atların çingirak sesleri ekleniyor. Su yavaşça sakinleşir ve boğulan bedenleri alır götürür.²⁸ Tam bir felaket olan bu durum karşısında, şair Mısırlıların Kızıldeniz'de boğulmasına benzetiyor, Hz. Musa'nın Yahudilerin kurtuluşu için Tanrı'ya şükretmesini hatırlatıyor. Mısırlıların Kızıldeniz'deki yıkımına ve Hz. Meryem ilâhilerine atıfta bulunulması, Solomos'un İncil'i çok iyi tanıdığını göstermesi kadar onun Hıristiyan dinî kişiliğine de işaret ediyor. Şair, Musa ismini kullanarak Özgürlüğü övüyor ve ağırlıyor

²⁸ Ιακώβος Πολυλάς İakovos Polilas, *Τα πάντα Εβρισκόμενα*, [Ta Apanta Ta Evriskomena], Sakelariu Yayını, 1901, s. 44-70.

(misafir ediyor). Şair, İstanbul'daki Türklerin Yunan isyanı nedeniyle misillemesinden söz ediyor (113. ilâ 116. Kıtalar) Messolongi olayında dini figürlerin kullanılması, Türklerin Noel Günü'nde saldırmaya karar vermesi ve böylece Hıristiyanlığa da saldırmaları göz önüne alındığında Haç tarafından sembolize edilen dinin nezdinde Solomos Yunan halkın zulümden kurtulmasını tamamen haklı çıkarmaya çalışıyor. Bu şekilde, bir kez daha Yunanların mücadelesi kutsanmış ve düşmanın yenilmesi kaçınılmaz gösteriliyor. Doğa bile Yunanlar ile mütteftir. Bu noktadaki açıklamaları İncil'in pasajlarına aittir.

123-138 KITALARI

Bu bölüm, denizdeki savaş, Bozcaada (Tenedos) yakınlarında Türk amiral gemisinin yakılması ve patrik IV. Gregorios'a minnettarlığın anlatıldığı kıtalardır. Solomos'un denizin resmini oldukça ayrıntılı bir şekilde yansıttığı bölüm 123. ilâ 129. kıtalarda yer alıyor. Bu şekilde okuyucuyu "denizin" isyana katılması için hazırlanıyor. Dolayısıyla 130. kıta, Türk donanmasının Çanakkale Boğazı'nda ablukaya alınmasını ve Bozcaada'daki amiral gemisinin batırılmasını anlatıyor. Birkaç Yunan deniz gücü tarafından takip edilen bir Türk askerinin görüldüğü hayal ediliyor ve canlandırılıyor. Sakız adası ve Bozcaada'daki Türk gemilerini yakmanın püf noktaları anlatılıyor. Şair denizde batan Türk gemisinin kalıntılarını ve Türklerin denizde boğulmasını Türklerin Boğaz'ın sularına attığı Patriğin trajik ölümü ile kıyaslıyor. Patrik'in 1821 yılında asıldığı korkunç Paskalya'yı hatırlıyor. Solomos'a göre yakın zamanda Kinoniya²⁹ âyinine Mesih'in Vücudunu ve Kanını almış olan kişi, Patrikhane kapısına asıldı ve en kötü adam olarak aşağılandı. Sonunda, yabancı ülkeler, Yunanistan'ın siyasi özgürlüğünü kazanmasına destek olacak mı yoksa Yunanlar Özgürlüğü kendi kanlarıyla mı kazanmak isteyecekler? Eğer yabancı Hristiyanlar Haç'a saldırmış Osmanlılara saldırmıyorlarsa ve Hristiyan Yunanlara destek vermiyorlarsa o zaman onlar Haç'a saldırıyorlar. Ancak Solomos kasten ya da cahilliğinden Yunanların Makedonya (Haziran-Aralık 1821), Eğriboz (Ocak 1822) ve Doğu Ege adaları (1822 Baharı) ile Peta Muharebesi'nde (Temmuz 1822) aldıkları büyük yenilgilere atıfta bulunmaz. Şair ayrıca, binlerce Türk sivil ve kadının katledilmesinin detaylarından ve Tripoliça'nın Yunanların eline düşmesinden sonra Kolokotronis militanlarının Türkleri katledilmesinden bahsetmiyor.

²⁹ Bir gün önceden oruçlu olan Ortodoksların kilisede yaptıkları âyinlerde bir tasın içinde bulunan ekmek ve şarabı (Kinoniya) aynı kaşık ile âyine katılan cemaate yedirirler ve ağzlarını da papazın elindeki mendille silerler. Ekmeğin Hz. İsa'yı şarabın ise onun kanını simgelediğine düşünenler böylece Hz. İsa ile bütünleştiklerine inanırlar.

EPILOGUE, 139-158

Şiirinin son kısmında Solomos, isyana katılan Yunanların parçalanıp bölünmelerden kurtulmaları için militanlara tavsiyelerde bulunuyor ve Avrupa'nın Yunanistan'ı özgürleştirme potansiyeli olduğundan bahsediyor. 144. ilâ 145. kıtalarda, şairin asi Yunanlar arasındaki sivil çekişmelere atıfta bulunduğunu görüyoruz. Yunan ihtilafı 140. ilâ 158 kıtalarda yer alıyor. Ayrıca milli marşın sonunda Solomos, (Kabil ve Habil'e) Abel'a (Habil'e) atıfta bulunarak bu olaya yorum yaptıktan sonra, insanlığın bir şekilde "insanlık dışı" eylemleri³⁰ olduğuna da vurgu yapıyor. Özgürlüğün ağzından konuşan şair, Yunanlara yekvücut olmalarını tavsiye eder, çünkü bölücülük şimdiye dek yarattıklarını yok edebilir ve yabancı ülkelere Yunanların birbirlerinden nefret eden ve bundan dolayı da özgürce yaşamaya değmez insanlar olduğu izlenimini de verir. Mücadelenin bitmediğini hatırlattır ve herkesi gerici Kutsal İttifak'a karşı Haç için mücadeleye çağırır. Böylece Avrupalılar Haç için, din için kanlı bir savaş verildiğini görecekler ve müdahil olacaklardır.

Solomos'un özgürlüğü metheden şiiri, Polilas tarafından yüzyıllarca gerilemenin ardından gelen Yunan hayal gücünün ilk meyvesi" olarak nitelendirildi "*πρώτος καρπός της Ελληνικής φαντασίας ύστερα από αιώνες μαρρασμού*". Solomos bu şiirle, Yunan isyanını meşrulaştırdı ve Avrupalılara ve Avrupa'da yaşayan Rumları sundu. Antik dönemin Yunanlarına ve şimdiki Yunanlara isyanı ulusun bir başarısı olarak gösterdi. Yüksek sanatsal tarzı ve heyecanı ile çarpıcı bir eser yazdı: Yunanistan'ın Özgürlüğünü, Esareten Kurtuluşu ve Türklerin Katliamını.

YEDİ ADA OKULU

Yedi Ada olarak bilinen ve Solomos'un hayatının büyük bir kısmını geçirdiği İyon adaları 18. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın sonlarına kadar Batılı güçler tarafından işgal edilmiştir. Adalar bu asırlarda Osmanlı yönetiminde değildir ve 1864'te Yunanistan'a kral olan Yorgios'a İngiltere tarafından hediye olarak sunuldu. İyon adalarının Batı'ya ve özellikle de İtalya'ya dönük olması tarihsel bağlamda bu adalarda Batı eğitiminin kalıcı olmasını sağlamış ve Batı ile manevi bağlarının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, Yedi Ada, Türk hâkimiyeti altındaki diğer Yunan bölgeleriyle ilişkilerini sürdürmüştür. Adalar Yunan kimliğini ve Hıristiyan inancını korurken, Batı'nın ahlakını ve kurumlarını özümsemiştir. Dikkat çekici yerel edebiyatın geliştirilmesinin önkoşulları vardı. Bunlar

³⁰ Petru Konstantinos, *İlk Okuldaki Yunan Edebiyatı* [*Νεοελληνική Λογοτεχνία Ε' Δημοτικού*], Τίτλος: "Σε γνωρίζω από την κόψη...", Çağdaş Yunan Dili ve Milli Eğitim ve Diyanet İşleri Bakanlığı, Espa Avrupa Programı, Selanik, 2013.

arasında herkesin İtalyanca konuşabilmesi, matbaaların varlığı, yerel basın ve edebiyatın gelişmiş olması (özellikle edebî), herkesin Yunan halk dilini kullanıyor olabilmesi ile İyon Ekolünü benimsemiş Korfu'da bulunan ilk Yunan üniversitesini sayabiliriz. İyon Akademisi" veya "İyon Okulu" terimi, Konstantinos Asopios ve Emmanuel Roidis tarafından, 19. yüzyılda Dionisios Solomos merkezli olarak İyon adalarında yer alan tüm yazarları isimlendirmek için kullanıldı. İyon adaları terimiyle İyon adalarında 18. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın sonuna kadar gerçekleşen edebî üretimi-ne atıfta bulunulur.

Yedi Ada ekolünün ana edebî tür şiirdi (lirik, epik, hiciv). Şiirsel üretimin özü ve eksenini ise şair Dionisios Solomos'un (Fransız aydınlanması, neoklasiklik, Alman idealizmi, romantizm) eserleridir. İyon şiirinin geri kalan kısımlarının tasnifi Solomos öncesi (prosolomiki), Solomos sonrası (metasolomiki) ve Solomos dışındaki –eksosolomikoi– şairler³¹) şeklinde yapılmıştır. İyon adalarının diğer büyük şairi ise, eserlerinde İtalya'daki Karbonarizm hareketinden etkilenmiş felsefi hareketler kadar neoklasizm ve Avrupa romantizmin izlerini de taşıyan Andreas Kalvos'tu. Yedi Ada şiiri romantik ve klasik unsurların bir terkibine dayanıyordu. Halk dilinin kullanımını sabitti ve İyon edebiyatı, özellikle İtalyan edebiyatından olmak üzere Avrupa yazımından güçlü bir şekilde etkilenmişti. Aynı anda, Girit edebiyatının, halk şarkılarının ve şiirlerinin de Yedi Ada ekolü üzerinde tesirleri vardı. Yedi Ada edebî üretimin ana temaları aşk, kadın, vatan, din ve doğa³² ile ilgiliydi. Solomos bu ekolün en büyük temsilcisi idi. Kendisi halk dilini kullandı. Solomos, 17. yüzyılın başında Giritli Vitentzos Kornaros'un eseri *Erotokritos*'ta kullanılan 15 heceli satır şeklindeki şiir ölçüsü yavaş yavaş benimsedi ve onu yeniledi. Alman romantizminin konuları olan doğa, karanlık ve idealize edilmiş kadın temalarını kullandı.

SOLOMOS ÖNCESİ ŞAİRLER (1821'E KADAR - MARTELAOS):

18. yüzyılın ortasından 19. yüzyılın ilk yirmi yılına kadar olan dönemin şairleri olarak kabul edilir. Bu şairler ayrıca öncü olarak da nitelendirilebilir, çünkü İyon adalarının daha sonraki kültürel ilerlemesinin yolunu açtılar. Bu şiirlerin hemen hepsi Zakintoslular Stefanos Ksanthos, Nikolaos Logothetis-Gouliaris, Nikolaos Koutouzis gibi Zakintoslular tarafından üretildi.

³¹ Garantoudis Γαροντούδης, Το γραμμασιολογειακό Ζήτημα- to grammatologiako zıtima, Kastaniotis Yayınevi, 2001, s. 62.

³² Purnara Konstantina, *Κάλβος Ο Μεγάλος μας Ποιητής* - [Kalvos O Megalos Mas Poitis], Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rodos Adası, 2013, s. 15.

SOLOMOS'U GÖREN ŞAİRLER

Solomos'u tanıyan, onunla dostane bir şekilde ilişkili olan ve çalışmalarında Solomos'un etkin izlerini güçlü bir şekilde izleyen şairlerdir.³³ Bunların en önemlileri arasında "Fesleğen" başlıklı tiyatro eseri ile en iyi lirik ve hiciv şiir yazarı olarak bilinen Antonios Matesis, halk türkülerinden etkilenen ve özelliklerini edebî bir dil olarak yaymayı amaçlayan Yorgo Tertsetis, lirizm, tasavvuf ve vatan sevgisi konusunda yazan Iulios Tipaldos, "yemin" adlı büyük epik şiiri ile bilinen Gerasimos Markoras ile şiir ve nesir, çeviri ve eleştiri alanlarında büyük katkısı olan Iakovos Polilas'ı sayabiliriz. Polilas, Solomos'un en uzun şiirlerinin bir kısmını veya basılmamış olarak kalan Solomos'un ilk şiirlerinin yayıncısı olarak biliniyordu ve onun eserlerini toplu olarak "Ta Apanta Ta Evriskomena" (Bütün Eserler) başlığı ile 1859 yılında yayınlamıştı.

SOLOMOS SONRASI ŞAİRLER (1857-1900)

Solomos'un Korfu'daki ölümünden (1857) sonra onun yorumlarından etkilenen şair ve çevirmenler mevcuttu.³⁴ Polilas, Yedi Ada ekolü edebiyatını eski Yunan ve çağdaş Avrupa edebiyatını modern Yunanca sürümleriyle zenginleştirmek için iddialı bir çeviri projesi uygulanmasına ilişkin görüşlerini açıkladı. Bu dönemin ana temsilcileri St. Chrysomalis ve eleştiriyle ilgili makaleleriyle bilinen G. Kalosgouros ve N. Kogevinas idi.

EKSOSOLOMİKOS ŞAİRLER

İyon adalarının³⁵ şairi Solomos'un etki alanının bir parçası olmayan ve bu ekolde yazmayan şairlere *eksosolomikos* denir. Solomos'u görüp görmediği konusunda kesin bir bilgiye sahip olmadığımız Andreas Kalvos ve 19. yüzyıl Yedi Ada ile Atina edebiyatı arasındaki arabulucu olan ve Antik Yunancayı halk dili ile kullanan Aristoteles Valaoritis ile Andreas Laskaratos, Solomos'un çağdaşı olmalarına rağmen onun ekolünü benimsemezler ve kendi tarzları ile eserlerini kaleme alırlar. Bu üç şair ne Yedi Ada ne de Atina ekolüne dâhildir.

YUNAN MİLLİ MARŞI VE TÜRKLER

1823 yılında kaleme alınan Yunan milli marşı, 1821 yılında Osmanlı Devleti'ne karşı başlayan isyanı 1822 yılına kadar gelen olaylarla anlatmakta-

³³ Garantoudis, *age.*, s. 138-140.

³⁴ Sfakianu Maria, *Δ. Σολομός: Υπό την Οπτική μίας Σύγχρονης Κριτικής Θεωρίας*- [Solomos, İpo Tin Oprtiki Mias Sighronis Kritikis Theorias] – Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rodos Adası, 2014, s. 12-15.

³⁵ Garantoudis, *age.*, s. 78-80.

dır. Bu yönüyle şiir Türklere karşı Yunanların isyanını betimlemek üzere kaleme alınmıştır. Her şeyden önce Dionisios Solomos'a göre bu mücadelenin adı isyan değil, Yunanların özgürlük mücadelesidir. Bundan dolayı şair şiirine özgürlüğe atıfta bulunduğu ilk iki kıta ile başlamakta ve Yunanların küllerinden (kemiklerinden) dirilerek Antik Yunanlar gibi tekrar özgür olacağına dair inancını ifade etmektedir. Solomos'a göre bu özgürlük bütün yurttan ancak sert bir silahlı (kılıç) mücadeleyle olacaktır ve bu mücadelede ölüm de göze alınacaktır.

15

Ναι αλλά τώρα αντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου με ορμή,
που ακατάπαυστα γυρεύει
ή τη νίκη ή τη θανάτη!

15

Evet ancak şimdi her evlâdın
Şiddetle mücadele ediyor
Hiç durmaksızın ya zafer
ya da ölümün peşinde koşarak.

Özgürlük için şiddete övgü Solomos'un 158 kıtadan oluşan şiirinin tamamında gözlemlenebilmektedir. Bu şiddet sık sık "kan" kelimesinin kullanımı ile tekrarlanmakta, bazı anlatımlar vahşet boyutuna ulaşabilmektedir. Şiirin sekizinci ve dokuzuncu kıtalarını bu duruma örnek olarak verebiliriz.

8

Τότε εσήκωνες το βλέμμα
μες στα κλάηματα θολό,
και εις το ρούχο σου έσταξ' αίμα
πλήθος αίμα ελληνικό.

8

O zaman bakışlarını doğrultuyordun
Bulanık gözyaşları arasında
Ve elbisene kan damlıyordu
Çok fazla kan, Yunan kanı.

9

Με τα ρούχα αιματωμένα
ξέρω ότι έβγαινες κρυφά
να γυρεύης εις τα ξένα
άλλα χέρια δυνατά.

9

Kanlı giysilerle
Gizlice çıktığını biliyordum,
Yabancı diyarlarda
Daha güçlü eller aramak için.

Solomos, Yunanların Türklere karşı isyanında dış güçlerin isyancıları yalnız bırakmasından şikâyet etmektedir. Bahsi geçen dış güçler arasında Amerika Birleşik Devletleri, İspanya, İtalya ve Rusya gibi devletler bulunmaktadır. Bu durum aşağıdaki kıtalarda şöyle anlatılmaktadır:

11

Άλλος σου έκλαψε εις τα στήθια
αλλ' ανάσαισιν καμιά
άλλος σου έταξε βοήθεια
και σε γέλασε φρικτά.

11

Kimisi ağladı bağrında
Ancak hiç nefes almaksızın
Kimisi sana yardım vaat etti
Ve seni korkunç bir şekilde kandırdı.

22

Γκαρδιακά χαροποιήθη
και του Βάσιγκτον η γη
και τα σίδερα ενθυμήθη
που την έδεναν κι αυτή.

23

Απ' τον πύργο του φωνάζει,
σα να λήη “σε χαιρετώ”,
και τη χήτη του τινάζει
το Λεοντάρι το Ισπανό.

24

Ελαφιάσθη της Αγγλίας
το θηρίο και σέρνει ευθύς
κατά τ' άκρα της Ρουσίας
τα μουγκρίσματα τς οργής.

26

Σε ξανοίγει από τα νέφη
και το μάτι του Αετού,
που φτερά και νύχια θρέφει
με τα σπλάχνα του Ιταλού

22

İçtenlikle mutlu oldu
Washington diyarı
Ve hatırladı onu da
Bağladıkları prangaları.

23

Ona kuleden sesleniyor
Sanki “Sana selâm olsun” diyor
Yelesini savuruyor
İspanyol Arslanı.

24

İngiltere'nin canavarı
Şaşkıma döndü ve
Öfkenin homurtularını
Rusya'nın öbür ucuna sürüyor.

26

Bulutlardan sana ışık tutuyor
İtalyanın bağrından kopanlarla
Kanat ve pençelerini besleyen
Kartalın gözü.

Solomos için Türkler bir canavardır ve her tarafı şiddete boğmaktadırlar.
Bu durum otuz ikinci ve otuz üçüncü kitada şöyle ifade edilmektedir:

32

Το θηρίο, π' ανανογιέται
πως του λείπουν τα μικρά,
περιορίζεται, πετιέται,
αίμα ανθρώπινο διαβά

33

τρέχει, τρέχει όλα τα δάση,
τα λαγκάδια, τα βουνά,
και όπου φθάση, όπου περάση
φρίκη, θάνατος, ερμιά

32

Yavrularının olmadığını
Fikreden canavar
Etrafına bakmıyor, fırlıyor
İnsan kanına susamış bir halde.

33

Koşuyor, koşuyor tüm ormanları
Vadileri, dağları,
Nereye ulaşırsa, nereden geçerse
Dehşet, ölüm, ıssızlık.

Şiddet karşısında savaşılmalıdır. Bu savaş yiğitlikle eş anlamlıdır ve acı-
masız olunmalıdır. Bu durum aşağıdaki kıtalarda şöyle anlatılmaktadır:

34
ερμιά, θάνατος και φρίκη,
όπου επέρασες κι εσύ
ξίφος έξω από την θήκη
πλέον ανδρείαν σου προξενεί.

35
Ιδού εμπρός σου ο τοίχος στέκει
της αθλίας Τριπολιτσάς
τώρα τρόμου αστροπελέκι
να της ρίψης πιθυμάς.

39
Κατεβαίνουνε, και ανάφτει
του πολέμου αναλαμπή
το τουφέκι ανάβει, αστράφτει,
λάμπει, κόφτει το σπαθί.

Bu kıtalarda Mora Sancağı'nın merkezi olan Tripoliça'da Türklere karşı uygulanan katliam bilinmektedir.³⁶ Solomos Tripoliça'da yapılan Türk katliamına o kadar destek verir ki bu durumun yavaşlamasından bile rahatsızlık duyar.

40
Γιατί η μάχη εστάθη ολίγη;
Λίγα τα αίματα γιατί;
Τον εχθρό θωρώ να φύγη
και στο κάστρο ν' ανεβή.

44
Ακούω κούφια τα τουφέκια,
ακούω σμίξιμο σπαθιών,
ακούω ξύλα, ακούω πελέκια,
ακούω τρίζιμο δοντιών.

45
Α! τι νύκτα ήταν εκείνη
που την τρέμει ο λογισμός;
Άλλος ύπνος δεν εγίνη
πάρεξ θάνατου πικρός.

34
Issızlık, ölüm ve dehşet var
Senin de geçtiğin yerlerde
Kılıç kınından çıkmış
Artık sana yiğitlik yarasır.

35
İşte karşında duruyor suru
Sefil Tripoliça'nın
Şimdi korkunun yıldırımını
Ona fırlatma arzusundasın.

39
İniyoruz aşağıya ve savaşın
Parıltısı ateş alıyor
Silahlar patlıyor, parılıyor
Parlıyor, kılıç kesiyor.

40
Neden muharebe yavaşladı bir an?
Neden az kan?
Düşmanın kaçışını ve kaleye
Tırmanışını görüyorum.

44
Silahların kof sesini duyuyorum
Kılıçların şakırtısını duyuyorum
Tahta sesi duyuyorum, baltaları du-
yuyorum
Diş gıcırtilarını duyuyorum.

45
Ah ne geceydi o!
İnsanın aklının bile dehşete düştüğü
Fakat uyku değildi söz konusu olan
Sadece acı ölümdü.

³⁶ Ali Fuat Öreñç, *Balkanlarda İlk Dram Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan*, İstanbul 2009, s. 40.

Solomos, Türklere karşı yapılan bu katliamı haklı çıkarmak için kaynağını Rigas'a ve Türk idaresi altında haksız yere öldürülenlere bağlar.

18

εγαλήνευσε και εχύθη
καταχθόνια μία βοή
και του Ρήγα σου απεκρίθη
πολεμοκραχη η φωνή

18

Sakinleşti ve duyuldu :
Sinsi bir ses
Sana yanıt verdi Rigas'ın
Savaş narasını andıran sesi.

50

Τόσοι, τόσοι ανταμωμένοι
επετιούντο από τη γη,
όσοι είν' άδικοι σφαγμένοι
από τούρκικην οργή.

50

O kadar çok o kadar çok ki rastlaşanlar
Fırlıyor toprağın bağrından
Türkün öfkesinden
Haksız yere boğazlanmış olanlar.

59

Κτυπούν όλοι απάνου κάτω
κάθε κτύπημα που εβγή
είναι κτύπημα θανάτου,
χωρίς να δευτερωθή.

59

Vuruyor hepsi bir aşağı bir yukarı
Gelen her vuruş
Ölüm vuruşudur
Tekrarı olmaksızın.

60

Κάθε σώμα ιδρώνει, ρέει
λες και εκείθεν η ψυχή
απ' το μίσος που την καίει
πολεμάει να πεταχθή.

60

Her beden terliyor, akıyor
Zannedersin ki oradan ruh
Onu yakan öfkeden
Fırlamak için savaşıyor.

64

Κοίτα χέρια απελπισμένα
πώς θερίζουνε ζωές!
Χάμου πέφτουνε κομμένα
χέρια, πόδια, κεφαλές,

64

Bak ümitsiz eller
Nasıl biçiyor yaşamları
Düşüyor yere kopmuş
Eller, ayaklar, başlar.

65

και παλάσκες και σπαθία
με ολοσκόρπιστα μυαλά,
και με ολόσχιστα κρανία
σωθικά λαχταριστά.

65

Palaskalar ve kılıçlar,
Tümüyle saçılmış beyinlerle
Ve tümüyle yarılmış başlarla
Arzuları uyandıran bağırlar.

66

Προσοχή καμία δεν κάνει
κανείς, όχι, εις τη σφαγή
πάνε πάντα εμπρός. Ω! φθάνει,
φθάνει έως πότε οι σκοτωμοί,

68

Ολιγόστευαν οι σκύλοι,
και “αλλά” εφώναζαν, “αλλά”
και των χριστιανών τα χείλη
“φωτιά” εφώναζαν, “φωτιά”.

72

Σαν ποτάμι το αίμα εγίνη
και κυλάει στη λαγκαδιά,
και το αθώο χόρτο πίνει
αίμα αντίς για τη δροσιά.

66

Hiç dikkat ettiği yok
Kimsenin, hayır katliamda
Her zaman önde gidiyorlar. Ah, yeter,
Daha ne zamana kadar öldürmeler.

68

Köpekler azalmaktaydı
“Daha, diye bağıyorlardı, “daha”
Ve Hristiyanların dudakları
“ateş” “ateş” diye bağıyorlardı.

72

Kan dere gibi oldu
Ve vadiye akıyor
Ve masum ot çiy yerine
Kan içiyor.

Douglas Dakin, William Claire, W. De Le Febre ve Brengeri gibi dönemin görgü tanıkları ve modern tarihçiler Mora’da, Korinthos’ta Türklere yapılan katliamı ayrıntılarıyla anlatmaktadırlar.³⁷ Mora İsyanı sırasında Korinthos’ta zor durumda kalan Türklerin hali ve yok edilmeleri, Antik Yunan’da Perslere karşı savaşan 300 Spartalı ve Hristiyanlık dininden alınan öğelerle anlatılmaktadır.

73

Της αυγής δροσάτο αέρι,
δεν φυσάς τώρα εσύ πλιο
στον ψευδόπιστων το αστέρι
φύσα, φύσα εις το Σταυρό.

75

Της Κορίνθου ιδού και οι κάμποι
δεν λάμπ’ ήλιος μοναχά
εις τους πλάτανους, δεν λάμπει
εις τ’ αμπέλια, εις τα νερά

73

Şafağın serin esintisi
Şimdi sen fazla esmiyorsun
Sözde inançlıların Hilaline
Es es Haça doğru.

75

Korinthos’un işte ovaları
Güneş parlamıyor sadece
Çınarlara, parlamıyor
Bağlara, sulara.

³⁷ Salahi R. Sonyel, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türk-Yunan İlişkileri 1821-1923*, İstanbul 2011, s. 34-35.

76

εις τον ήσυχον αιθέρα
τώρα αθώα δεν αντηχεί
τα λαλήματα η φλογέρα,
τα βελάσματα το αρνί

77

τρέχουν άρματα χιλιάδες
σαν το κύμα εις το γιαλό
αλλ' οι ανδρείοι παλικαράδες
δεν ψηφούν τον αριθμό.

78

Ω τρακόσιοι! σηκωθήτε
και ξανάλθετε σ' εμάς
τα παιδιά σας θέλ' ιδήτε
πόσο μοιάζουμε μ' εσάς.

79

Όλοι εκείνοι τα φοβούνται,
και με πάτημα τυφλό
εις την Κόρινθο αποκλείονται
κι όλοι χάνονται απ' εδώ.

80

Στέλνει ο άγγελος του ολέθρου
Πείναν και Θανατικό
που σε σχήμα ενός σκελέθρου
περπατούν αντάμα οι δυο.

82

Και εσύ αθάνατη, εσύ θεία,
που ό,τι θέλεις ημπορείς,
εις τον κάμπο, Ελευθερία,
ματωμένη περπατείς.

76

Huzurlu gökyüzüne
Şimdi masum bir şekilde
Yankılanmıyor kavalın sesleri
Kuzunun melemeleri.

77

Binlerce savaş arabası koşuyor
Denizdeki dalga misali
Fakat yiğit delikanlılar
Sayılarını umursamıyorlar.

78

Hey üç yüzler! Kalkın
Yeniden bize gelin
Evlatlarınızı göreceksiniz
Size ne kadar benzediğini.

79

Tüm onlar bunlardan korkuyor
Ve kör adımla
Korinthos'ta mahsur kalıyor
Ve hepsi buradan yok olup gidiyor.

80

Felaketin meleşği gönderiyor
Açlık ve salgın hastalık
Öyle ki her ikisi de birlikte
Bir iskelet misali ilerliyor.

82

Ve sen ölümsüz, sen ilâhi güç,
Ne istersen yaparsın,
Vadiye, Özgürlük
Kanlar içinde yürüyorsun.

Tripoliça ve Korinthos olaylarından sonra Solomos'un anlattığı üçüncü tarihi olay ise Mesolongi'de yaşananlardır. Burada da Türklerin Yunan asiler tarafından nasıl katledildikleri acımasızca anlatılır.

88

Πήγες εις το Μεσολόγγι
την ημέρα του Χριστού,
μέρα που άνθισαν οι λόγγοι
για το τέκνο του Θεού.

89

Σου 'λθε εμπρός λαμποκοπώντας
η Θρησκεία μ' ένα σταυρό
και το δάκτυλο κινώντας
οπού ανεί τον ουρανό,

90

"σ' αυτό", εφώναξε, "το χόμα
στάσου ολόρθη, Ελευθεριά"
και φιλώντας σου το στόμα
μπαινει μες στην εκκλησιά.

91

Εις την τράπεζα σιμώνει,
και το σύγνεφο το αγνό
γύρω γύρω της πυκνώνει
που σκορπάει το θυμιατό.

105

Κακορίζκοι, που πάτε
του Αχελώου μες στη ροή
και πιδέξια πολεμάτε
από την καταδρομή

112

Έτσι ν' άκουα να βουίξη
τον βαθύν Ωκεανό,
και στο κόμα του να πνίξη
κάθε σπέρμα Αγαρηνό

115

Κάθε πέτρα μνήμα ας γένη,
και η Θρησκεία κι η Ελευθεριά
μ' αργοπάτημα ας πηγαίνει
μεταξύ τους, και ας μετρά.

88

Mesolongi'ye gittin
İsa'nın gününde
Longozların Tanrı'nın oğlu için
Çiçek açtığı günde.

89

Geldi önüne pırıltılar içinde
Din bir haç ile
Gökyüzünü yaran
Parmağını sallayarak.

90

Ona seslendi toprak
Dimdik dur, Özgürlük
Ve öperek dudağını
Giriyorsun Kiliseye.

91

Kutsal masaya yaklaşıyor
Buhur saçan
Buğulu bulut
Etrafında yoğunlaşıyor.

105

Kadersizler, nereye gidiyorsunuz
Aheloos nehrinin akıntısında
Ve mahirce savaşıyorsunuz
Baskından.

112

Derin Okyanusu
İşte böyle uğuldasin isterdim
Ve dalgasında boğsun
Her Türk tohumunu.

115

Her taş mezar olsun
Din de Özgürlük de
Aralarında ağır adımlar gitsin
Ve saysın (adımlarını).

Daha sonra Solomos, Bozcaada önlerinde yaşanan deniz çatışmasını ve Yunan isyanına destek verdiği gerekçesiyle idam edilen Fener Rum Patriği V. Gregorios'u Hırsitiyanlığın figürleri ile anlatmaktadır.

131

Πιάνει, αυζαίνει, κοκκινίζει
και σηκώνει μια βροντή,
και το πέλαο χρωματίζει
με αιματόχροη βαφή.

132

Πνίγοντ' όλοι οι πολεμάρχοι
και δεν μνέσκει ένα κορμί
χάρου, σκιά του Πατριάρχη,
που σ' επέταξεν εκεί.

135

Όλοι κλαύστε αποθαμένος
ο αρχηγός της Εκκλησιάς
κλαύστε, κλαύστε κρεμασμένος
ωσάν να 'τανε φονιάς.

136

Έχει ολάνοιχτο το στόμα
π' ώρες πρώτα είχε γευθή
τ' Άγιον Αίμα, τ' Άγιον Σώμα
λες πως θενά ξαναβγή

147

“Μην ειπούν στο στοχασμό τους
τα ξένα έθνη αληθινά:
“Εάν μισούνται ανάμεσό τους,
δεν τους πρέπει ελευθεριά”.

148

“Τέτοια αφήστενε φροντίδα
όλο το αίμα οπού χυθή
για θρησκεία και για πατρίδα,
όμοιαν έχει την τιμή.

131

Yakalıyor, artıyor, kırmızıya boyanıyor
Ve bir gürültü koparıyor
Ve kan rengi boya ile
Denize renk veriyor.

132

Tüm elebaşı savaşçılar boğuluyor
Ve bir azrail bedeni yerinde durmuyor
Seni attıkları yerden
Patrik'in gölgesi.

135

Hepiniz ağlayın
Kilisenin başı öldü
Ağlayın, ağlayın, asılmış vaziyette
Sanki bir katil gibi.

136

Ağzı açık sonuna kadar
Saatler var ki tadına vardı
Kutsal Kanın, Kutsal Beden
Zannedersin ki yerinden fırlamak ister.

147

Yabancı milletler geçirmesin
Gerçekten akıllarından
“Eğer aralarında nefret varsa
Onlara özgürlük yaraşmaz.”

148

Böyle özen gösteriniz
Tüm kan nereye akarsa
Din için vatan için
Aynı ölçüde şerefli dir.

157

“Τί θα κάμετε; θ’ αφήστε
να αποκτήσωμεν εμείς
Λευθεριαν ή θα την λύστε
εξ αιτίας Πολιτικής;

158

“Τούτο ανίσως μελετάτε,
ιδού εμπρός σας τον Σταυρό
Βασιλείς! ελάτε, ελάτε,
και κτυπήσετε κι εδώ”.

157

Ne yapacaksınız?
Bırakacak mısınız kazanalım
Özgürlüğümüzü yoksa onu serbest
birakacak mısınız
Siyaset yüzünden.

158

“Şunu eğer inceliyorsanız
İşte önünüzde duran Haçı
Kralları gelin, gelin,
Ve vurun buraya.”

SONUÇ

1798-1857 yılları arasında yaşamış olan Dionisios Solomos, Yunan ulusal şairi olarak bilinir. Ancak kendisi kıta Yunanistanı’na hiç ayak basmamış, Zakintos, İtalya ve Korfu adaları arasında hayatını geçirmiştir. Yunancayı yeteri kadar bilmemekle suçlanmıştır. Ulusal şiiri halk Yunancasıyla kaleme almıştır. Bu anlayışı ile “Yedi Ada edebiyat ekolünün” başlamasına neden olmuştur. İtalya’da bulunduğu sırada fikir akımlarından ve Alman romantizminden etkilenmiştir. 1823 yılında kaleme aldığı “Yunan Ulusal Marşı” Yunanların 1821 yılında Osmanlılara karşı başlattığı isyanı anlatmaktadır. Şiir özgürlük için şiddeti ve Türklerin katledilmesini meşrulaştırmaya çalışır. Türklere yapılan bu durumu da esaret altında yaşamalarına bağlar. Türkleri canavar, adil olmayan bir millet olarak tanımlamakta ve bundan dolayı da öldürülmeleri gerektiğini savunmaktadır. Günümüzde bu şiirin ulusal marş olarak okullarda çocukların körpe beyinlerine nakşedilmesi Yunanistan’daki Türk karşıtlığının başlangıç noktası olarak karşımıza çıkmaktadır.